Geachte gemeenteraad,

Nadat ik maandagavond terugkwam van m'n tennistraining heb ik het politiek beraad van 17oktober teruggekeken ...

De APV werd heel kort aangestipt, vanuit diverse politieke kleuren werd verzocht om integraal duurzaamheidsbeleid en aan aspecten hoorde ik o.a.
het volgende langskomen: luchtkwaliteit, CO2/broeikasgassen, autoparkeerplaatsen versus fietsen, een 'boom aan papier' op tafel, gezondheid mensen, snelweg, electrische auto's, 2030, 2050, adviezen meegeven aan burger, van het gas af, website gemeente mbt duurzaamheid, extra groen langs snelweg, sfeervuren, paasvuur, herplantplicht, op zoek naar locaties om bomen te planten.

Voordat ik u als fysicus, systeemdenker, observerende burger en kanarie in de kolenmijn ga wijzen op potentiële structurele win-win-win verbindingen tussen bovenstaande aspecten, eerst een paar updates aangaande realiteit, complexiteit en lokale verantwoordelijkheid.

1: HET IS ERGER
Wat we tot een paar jaar geleden per decennium aan klimaatopwarming te verduren kregen, gebeurt nu in minder dan een jaar:
zie Monthly Global Temperatures (JRA-55)
https://twitter.com/LeonSimons8/status/1716494944783729154/photo/1
Opbrengsten van voedselverbouw laten door al meer weersextremen een sterke afname zien.
In de media echter wordt klimaat vaak gereduceerd tot welke politieke partij er nou wel of geen kerncentrale bij wil.

2: HET IS COMPLEXER
De wetten der natuurkunde zijn niet te beïnvloeden, mensen en politiek juist door iedereen, ook via minder duidelijke machtsconcentraties, niet altijd door iemand bewust ingezet. Allerlei vaste goede waarden blijken niet zo vast en goed als we dachten, maar simpele eenduidige antwoorden hebben we daar niet op. Waar bijvoorbeeld de ene spreekt van "Nederland te hebben opgebouwd" ziet de ander snel leven van onze aarde verdwijnen. Waar de ene denkt dat techniek alles oplost, ziet de ander dat daar juist veel problemen vandaan komen. Waar de ene spreekt van de beste zorg ter wereld, ziet de ander een ernstig (ook geestelijk) ziekmakende leefomgeving. Wat is echt belangrijk? Hoe passen we in een volhoudbaar ecosysteem?

3: POLITIEK VERANDERT?
Als zelfs wetenschappers en oude van dagen massaal de straat opgaan, echte 'klimaatontkenners' inmiddels grotendeels zijn uitgestorven, en neo-liberalen beweren dat de markt niet het antwoord is op alles, staat de politiek van traditioneel links-rechts het systeem steeds een beetje aanpassen, nogal onder druk. Er is politieke ruimte voor rigoureuze systemische veranderingen, en waar die niet levert gaan mensen voor politiek van wensdenken die de fysische realiteit regelmatig negeert, in meer of mindere mate te vinden op het hele politieke spectrum.
Leiderschap is gevraagd, zeker voor dingen die tegen het gevoel in gaan.
De grootste tegenstanders van bepaalde maatregelen wil na invoeren niet terug, bijvoorbeeld autovrije winkelstraten. En als je als verstokte automobilist sneller wilt rijden, is stemmen op partijen die andere mensen naar andere vervoersmodi lokken je beste kans. Volgende keer als de gemeente 'on tour' gaat om ideeën op te halen bij haar burgers gaat dat met een praktische cargobike, right?

Nu mijn suggesties:

A: zoek creatieve input

Menig misstand is allang bekend, maar de "IK heb het toch goed?"-logica weerhield ons echt te luisteren. Broeikaseffect was al in 1822 bekend.
Menig werknemer van Chemours of Tata Steel dacht dat ie goed bezig was. Je helpt hen en de wereld niet de schuld op hen af te schuiven, verander samen, help elkaar.
Denk (ook politiek) niet in valse tegenstellingen (zelfs BBB en PvdD weten elkaar een enkele keer te vinden), maar wees creatief: vraag creatieve mensen om suggesties: Neem eens echt de tijd om naar wat slimme kinderen te luisteren bijvoorbeeld. Onthaast en je gaat zien wat echt belangrijk is.
Persoonlijk blijk ik bijzondere verbanden te kunnen leggen waarvoor ik in meerdere vakgebieden, ook landelijk en af en toe daarbuiten wordt gevraagd. Jan Willem de Graaf, een professor die ik regelmatig spreek, heeft me overgehaald te schrijven voor een breder publiek. Deze gaat specifiek over een situatie in Borne:
https://ruudsteltenpool.blogspot.com/2023/08/zacht-op-je-omgeving-messcherp-op-de.html

B: de kwestie auto is niet zwart-wit,
B0: Ook letterlijk: de hoeveelheid energie van de zon die we weer terugkaatsen is de afgelopen 3 jaar enorm ingezakt, dus hoezo zijn niet alle auto's wit? Voor de oplettende lezer: zelfs de volledig recyclebare zonnepanelen hebben dus niet alleen voordelen.
B1: Rode loper voor de fiets tot aan de voordeur, auto verder weg, zeker de al grotere exemplaren. Fietsinfra is veel goedkoper dan auto-infra. Dat kan ook voor betaalbare woningen wat betekenen. En hoe heerlijk is het op de camping dat er geen auto's door je 'wijk' rijden? Al die pakketjes hoeven niet te betekenen dat leef- en speelruimte wordt gevuld met rondscheurende bestelbussen.
B2: "Kwart voor school". Een tijdje na het schrijven van de eerder genoemde blog bedacht ik dat een kleine verandering van een kleine groep een grote verandering zou kunnen betekenen. Geef tot 'kwart voor school'
de automobilist 'vrij baan', en verklaar auto's het kwartier daarna ongewenst. Dit 'kost' deze kleine maar bepalende groep veel minder dan een kwartier, maar levert veel gezondheid en veiligheid op voor veel meer mensen.
B3: Borne wijst qua luchtkwaliteit vooral naar snelwegen ... en denkt dat electrische auto's de oplossing zullen vormen, echter worden daarbij minstens 2 zaken over het hoofd gezien: een groot deel van luchtvervuiling van auto's komt door slijtage van banden, die bij zwaardere elektrische auto's groter is. Op de politieke informatieavond een aantal jaar geleden over luchtkwaliteit (opname niet meer on-line) ging het bijna volledig over auto's, maar een dame van de GGD zei dat voor de gezondheid vooral naar een ander type vervuiling gekeken moet worden. Er kwam geen reactie.

C: Een olifant in de kamer.
C0: Waar de medewerker van Tata die dacht goed bezig te zijn voor de wereld, trots was op z'n werk, z'n hele sociale leven met Tata was verweven, het nu heel moeilijk heeft anders tegen dingen aan te kijken, is er iets soortgelijks aan de hand in heel Nederland, Borne zeker niet uitgezonderd, zelfs haar politici niet. Toen er bij Tata een meting werd gedaan van PAKs (Poly-Aromatische Koolwaterstoffen, ongezellige stoffen die door het hele lichaam schade aanrichten), werd die meting ernstig verstoord door uitstoot uit de nabijgelegen woonwijk: slechts 2 huishoudens stookten hout.
En met bomen hebben we een verbindende factor te pakken tussen vele van de bovenaan door mij opgesomde aspecten uit het politiek overleg; ieder plan dat hier niet breed op in gaat, is de naam integraal niet waard, is wensdenken, struisvogelpolitiek.
"WWF: ontbossing neemt nog steeds toe, ondanks beloftes wereldleiders". En terwijl Borne nog op zoek is naar locaties om boompjes te planten, neemt bij haar burgers het aantal rookkanalen en de omvang van de leveringen hout en pellets van elders, sinds een paar jaar enorm toe. Uit de recent door TNO gepubliceerde kaart van Nederland blijkt dat Borne zo'n 100 dagen per jaar de door de Wereldgezondheidsorganisatie gestelde fijnstofnormen overschrijdt en dat is dan nog obv van de breed uitgesmeerde gemiddelden, lokaal in woonwijken zal het zeker veel hoger zijn en uit fijnstofmeters in woonwijken in Nederland (soms opgehangen om verkeer te meten) blijken de pieken maar weinig overeen te komen met de tijdstippen van verkeersdrukte. Ik zal u hier de waslijst

aan 'overlast'/'fysieke ongemakken' en risico's besparen, maar om er slechts een paar te noemen die u waarschijnlijk nog niet met deze 'goedkope' warmte had geassocieerd:
roet in embryo's, flink meer kans op borstkanker en ook op dementie en niet 'alleen' meer astma-klachten, maar ook meer mensen met überhaupt astma. Wilt u meer weten kijk dan eens op https://houtrookvrij.nl/infographics of lees een van de vele wetenschappelijke artikelen die over dit onderwerp worden gepubliceerd. En om in termen van de energietransitie te spreken is hout een bizar slecht
idee: Het heeft de meeste CO2 uitstoot per Joule warmte (logisch, aangezien fossiel door zwaartekracht 'ingedikte' biomassa is) en een groot deel van die warmte gaat linea recta de pijp uit. Daar bovenop geeft het extra energieverbruik (en kosten): ipv waslijn een wasdroger (energieslurper, tevens vaak oorzaak brand, hoewel houtstook op 1 staat), verkoop luchtreinigers is flink gestegen, een enkeling neemt zelfs het vliegtuig om het stookseizoen hier te ontvluchten. Persoonlijk neem ik nogal eens vanuit de Bornsche Maten de vervuilende auto naar sportpark Wooldrik, terwijl het op de fiets sneller kan, maar anders ben ik wellicht al benauwd door houtkachels voor ik aan het sporten begin. Of eigenlijk moet ik zeggen nám. Want in tegenstelling tot de zomer wanneer ik vaak compleet vergeet dat ik astma heb, word ik niet gezonder van dit gesport in de houtrook die onder de 20 graden Celsius massaal verschijnt, en heb daarom gister moeten besluiten ook dit stukje gezelligheid op te geven.
Wat ik niet plan ben: jaarlijks sterven hier vele malen meer mensen aan dan aan verkeersongelukken. En ook hier, zoals herhaaldelijk verzocht in het politiek beraad, concrete
mogelijkheden:
C1: paasvuur terugbrengen tot afmetingen van vroeger, daar moeten de traditieroepers toch ook blij mee zijn? De paasvuren samen stoten in een paar uur tijd, met een activiteit voor een klein deel van de bevolking, net zoveel fijnstof uit als heel Nederland met al haar activiteiten in 4 dagen. Om dit samenzijn niet te verliezen (wegens droogte, stikstof, vergunningen, kosten, juridische tegenstand en wellicht meer), zijn elders al enkele paasvuren vervangen door een alternatief.
C2: op de websites van de gemeente Borne met klem afraden hout te stoken vergezeld van de ongezellige cijfers. Verwijzen naar de geldende regels.
C3: 'van het gas af' is een nobel doel, maar als maar een heel klein deel van die mensen dan hout gaat stoken, ben je al het voordeel weer kwijt, Houdt daar rekening mee.
C4: Bij buitenactiviteiten zo krachtig mogelijk aansturen op alternatieven. Een lamp ipv vuurkorf of -schaal. Geen ovens op hout, zoals voor pizza's in zwang is. Geen houtskoolBBQs, maar electrisch, op biogas, of direct op de zon. Geen kampvuren. Geen fakkels, zeker niet vlakbij kinderlongetjes. Ook voor de mooie vlammetjes op kaarsen en in open haarden zijn inmiddels prachtige elektrische alternatieven die behoorlijk lijken op het origineel.

Ik ben benieuwd naar uw duurzaamheidsacties binnenkort en er zal zeker meer van mijn kant volgen op deze onderwerpen.

Met vriendelijke groeten,

Ruud Steltenpool